

Fővárosi Bíróság
7.K.34383/2005/7.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A Fővárosi Bíróság a Prímagáz Hungária Rt. (Budapest) felperesnek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest) alperes ellen verseny ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében meghozta az alábbi

ÍTÉLETET

A bíróság az alperes Vj-147/2003/30-as határozatát megváltoztatja akként, hogy a felperest az általános szerződési feltételek jogsértő rendelkezéseinek további alkalmazásától eltiltó rendelkezését mellőzi, egyebekben a bíróság a felperes keresetét elutasítja.

A bíróság kötelezi a felperest, hogy az Illetékhivatal külön felhívására az ott megjelölt időben és módon fizessen meg 16.500 (tizenhatezer-ötszáz) forint le nem rótt kereseti illetéket.

A bíróság kötelezi a felperest, hogy fizessen meg alperesnek 15 napon belül 40.000 (Negyvenezer) forint perköltséget.

Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye a Fővárosi Ítéltáblához; melyet-a Fővárosi Bíróságon lehet 3 példányban előterjeszteni.

INDOKOLÁS

Az 1992-ben alapított gázgyártással és elosztással foglalkozó felperesi társaság az 1990-ben indult „falugáz-program” keretében végzett beruházásokkal, a földgázellátással nem rendelkező települések közül kezdetben mintegy 23 településen nyújtott vezetékes (nagy tartályos) PB (propán-bután) gázszolgáltatást, melyből a 2004-ben még 18 településen, jelenleg pedig még 3 településen nyújtja ezt a szolgáltatást.

A felperesi társaság a gázellátásra az önkormányzatokkal kötött szerződést, majd a beruházásokat követően a konkrét fogyasztókkal egyedi szerződéseket kötött. A felperesi társaság Üzletszabályzata szerint alkalmazandó Általános Szerződési Feltételei (ÁSZF) értelmében a díjat a gázszolgáltató a fogyasztó egyidejű értesítése mellett azonnal megváltoztathatta, ugyanez az eredeti szerződési feltétel szerepelt az Üzletszabályzatban 2003-2004-ben.

A felperesi társaság 2003. október 1-jei keltezéssel arról értesítette a fogyasztókat; hogy az 50/2003 (VIII. 14) GKM rendelet (továbbiakban GKMr.) alapján a fogyasztók állami támogatásra jogosultak; amely az árat megfelezi, de egyben bevezetésre kerül egy 800 Ft/hó értékű alapdíj. Az értesítést 2003. október 8-án kézhez vevő fogyasztó részéről való megkeresésre - az alapdíj tekintetében - a 11/1999 (III/19) GM rendeletre (Gmr) hivatkoztak, mint jogalapra.

A felperes által 2004. január 29. napján fogyasztók részére megküldött tájékoztató ismét a GKMr.-re hivatkozva azt tartalmazta, hogy a felperesnek választási lehetősége volt, hogy vagy a 800 Ft alapdíjat számlázza továbbra is, viszont ekkor a fogyasztók elvesztik a támogatást, mert az magasabb a jogszabályban meghatározottnál, vagy 2003. évre korrekciót alkalmaz, hogy a támogatás továbbra is érvényben maradjon. Ezért a Prímagáz Rt. a 2003 október 1-jén megállapított 800 Ft/hó alapdíjat visszamenőleges hatállyal 2003. december 31-éig terjedő időszakig 695 Ft/hó-ra csökkentette. 2004. januárjától viszont fenntartotta a 800 Ft/hó díjat. Ez az alapdíj bevezetés 2607 fogyasztót érintett a kisebb fogyasztásúaknál nagyobb-emelkedést előidézve, az áremelés mértéke átlagosan 12,93% volt. 2004 februárjában „Falugáz tájékoztató” kiadványában bejelentette felperes; hogy az Üzletszabályzat módosult és szüneteltetés esetén a gázmérő leszerelése 18.244 Ft+ÁFA, az újbóli felszerelés pedig 37.453 Ft+ÁFA-ba kerül, a szünetelés alatt az alapdíjat fizetni kell. A felperes 2004. március 4-i tájékoztató levelében továbbá azt közölte, hogy mindez összhangban áll a 96/2003 (XII. 18) GKM rendelettel.

Az alperesi versenyhatóság versenyfelügyeleti eljárást indított felperessel szemben annak megállapítására, hogy a fenti magatartásai gazdasági erőfölénnyel való visszaélést valósítanak-e meg. A felperesi társaság a versenyfelügyeleti eljárás alatt Üzletszabályzatát akként módosította, hogy a díjemelést, annak megtörténte előtt 15 nappal kell a fogyasztókkal közölni.

Az alperes 2004. április 07. napján kelt Vj-147/2003/3-as számú határozatával megállapította, hogy a felperes a gazdasági erőfölényével való visszaélést valósított meg az üzletszabályzatának részét képező általános szerződési feltételekben - az azonnali, egyoldalú díjmódosításra - előírt szerződési kikötés alkalmazásával.

Ezért ezen rendelkezések alkalmazásától a felperest eltiltotta.

Érintett piacként a Magyar Energia Hivatal kiadott engedélye alapján végezhető tevékenységre figyelemmel az érintett 18 települést jelölte meg földrajzi piacként, és ezen települések vonatkozásában a kizárólagosság 2004. január 1-jei új szabályozás után is fennállt. Megállapította, hogy más helyettesítő szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások előtti piacra lépési korlátok magasak, a fogyasztók átállása költséges, a földgázellátásra történő átállás eddig mindig a PB-gázszolgáltatás egyeztetett kivonulásával járt együtt. A felperes erőfölényes helyzete az érintett önkormányzatok általi PB-gázszolgáltatás bevezetéséről szóló döntéstől kezdve állt fenn. Innentől kezdve a fogyasztó már csak arról dönthetett, hogy a szolgáltatást igénybe veszi-e avagy nem, a korábbi helyzettől eltérően más PB-gáz szolgáltatóhoz már nem fordulhatott és kénytelen volt a szerződési feltételüket elfogadni.

A felperes visszaélt gazdasági erőfölényével, amikor ÁSZF-je nem tartalmazta a díjmelés esetére alkalmazandó számításokat illetőleg nem határozták meg a díjmelés alkalmazhatóságának feltételeit. A felperes nem megfelelő jogszabályi hivatkozásokat jelölt meg tájékoztatójában, a Magyar Energia Hivatal, mint szakhatóság szerint alapidj alkalmazását jogszabály explicite nem írja elő, továbbá a GKMr. fontos rendelkezései nem kerültek ismertetésre a kompenzációval kapcsolatban. Emellett a 96/2003 GKMr.-re hivatkozás is téves volt, mert annak hatálya ki sem terjedt felperesre. Megállapította ugyanakkor, hogy az alapidj bevezetés gazdaságilag indokolt volt, a díjmelés mértéke nem volt visszaélésszerű.

Visszaélésszerű volt ugyanakkor, hogy az ÁSZF nem tartalmazott arra vonatkozó rendelkezést, hogy a fogyasztót az el nem fogadott díjmelés-esetén milyen jog illeti meg, illetve az is, hogy a fogyasztó az egyoldalú díjmelésről, csak díjmeléssel egyidejűleg szerez tudomást. Igaz ez különösen akkor, ha a fogyasztó által nem ellenőrizhető díjváltoztatási jog alapján a vállalkozás jogosult az emelt díjat nem fizető fogyasztót a szolgáltatásból kizárni.

Megjegyezte, hogy felperes saját ÁSZF-jét sem tartotta be, amikor az értesítés csak 2003. október 1-je után került kézbesítésre.

Mindez így együttesen a Tpvt. 21.§. a.) pontjába ütköző erőfölénnyel való jogsértő visszaélésnek minősül. Utalt arra, hogy csúszó árklauzula alkalmazása a Legfelsőbb Bíróság iránymutatása szerint megfelelő általános szerződési feltétel lehet.

A felperes tárgyaláson és előkészítő iratokban pontosított keresetében kérte a határozat megváltoztatását akként, hogy felperes jogsértést nem követett el, és kérte az eltiltás mellőzését. Kifejtette; hogy nem állt - fenn a gazdasági erőfölénye sem a - szerződéskötéskor, sem utóbb a díjmeléskor, mert a vezetékes gáz előtti fűtési mólók továbbra is biztosítottak, továbbá a tartályos PB-gázszolgáltatásnak (kispalackos) lényegében nincs telepítési költsége 5 éves szerződés aláírása esetén; amelyre bármely más PB-gáz szolgáltató jogosult. Ezt a kérdést alperes nem is elemezte.

Kifejtette továbbá, hogy a települési önkormányzatok döntése hozta létre a vélelmezett „kiszolgáltatott” helyzetet, ezért a falugyűléseken megvitattott és önkormányzat és felperesek között megkötött gázszolgáltatás bevezetéséről szóló szerződések megkötésének időpontjában még nem állt fenn az erőfölényes helyzet. Márpedig az alperes töretlen gyakorlata szerint ha megkötést követően áll be az erőfölényes helyzet egy korábban alkalmazott ÁSZF nem válhat emiatt a változás miatt jogellenessé. Ezen szerződésekhez kapcsolódó szerződési rendszer része a fogyasztókkal kötött szerződések is, így elmondható, hogy amikor a fogyasztók a falugyűléseken a felperesi társaság mellett döntöttek tudomásul véve azt, hogy felperessel köthetnek majd szerződést a most sérelmezett ÁSZF-fel akkor a felperesnek nem volt gazdasági erőfölénye, amellyel visszaélhetett volna.

Emellett a határozat rendelkező része és indokolása nincs összhangban, amikor a rendelkező rész szerint az egyoldalú és azonnali hatályú díjmódosítást előíró ÁSZF rendelkezés volt a jogsértő, noha az indokolás sok egyéb körülményre is kitér. Az előbbi probléma azonban már a versenyfelügyeleti eljárás alatt orvoslásra került, amikor felperes módosította az ÁSZF-jét 15 napos értesítési határidőre, és így a jövőbeni eltiltásra vonatkozó rendelkezés mindenképp jogsértő.

A felperes az általa tett bizonyítási indítványokat visszavonta.

Az alperes kérte felperes keresetének elutasítását és perköltségben való marasztalását. Előadta, hogy az önkormányzattal való megállapodáskor felperes valóban nem volt erőfölényben, azonban a fogyasztókkal megkötött szerződések megkötésekor már igen. A korábbi korszerűtlen fűtési módok nem helyettesítői egy gyökeres változást jelentő korszerű fűtési módhoz képest, míg a tartályos PB szolgáltatás tekintetében a vizsgálati jelentés-elemzi azt a kérdést, hogy miért nem áll fenn a keresleti helyettesíthetőség. Előkészítő iratában hivatkozott felperes e körben tett 2005. január 14-én kelt beadványának ötödik oldalára, amelyben foglalt áradatok jól rámutatnak arra, hogy keresleti oldalról a két termék nem helyettesíti egymást, mert az árkülönbség összességében másfélszeres.

Kifejtette, hogy abban a vonatkozásban valóban ellentmondó a határozat; hogy a rendelkező rész egyértelműen csak az azonnali díjmódosítás lehetőségét kifogásolta.

A felperes alperesi előadásra akként reagált, hogy a határozat nem a fogyasztók és felperes közti szerződéskötési időpontban, hanem az önkormányzat és felperes közti megállapodás időpontja tekintetében állapította meg a gazdasági erőfölényt. Kiemelte, hogy alperes maga is elismerte a PB szolgáltatás tekintetében, hogy az áron kívül minden más vonatkozásban fennáll a keresleti helyettesíthetőség.

A bíróság megállapította, hogy a felperes keresete nagyobb részben alaptalan, kisebb részben alapos.

A tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében a megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt - a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel - ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség); továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait.

A Tpv. 22. § (1) bek: szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon (14. §), aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie

versenytársainak; szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése előírja; hogy a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen

„ a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;

b) a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását;

c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását."

A Tpv. 21. § a.) pontja szerint pedig tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen az üzleti kapcsolatokban - ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is - tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;

A felek között a földrajzi piac meghatározásában nem volt vita, ezért a bíróság először azt a kérdést vizsgálta, hogy keresleti illetve a kínálati helyettesíthetőség szempontjából létezik-e helyettesítő terméke felperes árujának (szolgáltatásának). A kínálati helyettesíthetőség tekintetében a bíróság teljes mértékben osztotta alperes azon álláspontját, hogy más helyettesítő szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások előtti piacra lépési korlátok magasak figyelemmel arra, hogy hálózatos jellegű, nagy beruházást igénylő szolgáltatásról van szó, a tevékenység végzése engedélyhez kötött, és azt sem cáfolta - illetve vitatta - felperes, hogy a földgázellátásra történő átállása PB-gázszolgáltatás egyidejű megszűnésével szokott együtt járni ilyen esetben.

A keresleti helyettesíthetőség tekintetében is a bíróság egyetértett azon alperesi érveléssel, hogy a korábbi fűtési módok (pl fával való fűtés) a jelentősen eltérő „technológiai” szintre tekintettel a minőség és teljesítési feltételek tekintetében lényegesen eltérnek felperes szolgáltatásától, ezért a keresleti helyettesíthetőség a korábbi fűtési módok, és felperes korszerű megoldása között nem áll fenn. A kistartályos PB gázszolgáltatás tekintetében ugyan az alperes határozata nem volt kellően indokolt, de erre tekintettel felperes nem kérte a határozat hatályon kívül helyezését, továbbá megállapítható volt, hogy alperes eljárása során vizsgálta ezt a kérdést (vizsgálói jelentés 7. oldal. 4. bekezdése), valamint a bíróság a perben

felek által tett nyilatkozatok alapjára ezen indokolási kötelezettség körébe tartozó hibát orvosolni tudta. Ebben a körben a bíróság azt állapította meg, hogy a két szolgáltatás között az árra figyelemmel nem állapítható meg a keresleti helyettesíthetőség. A két technológiai megoldás olyan mértékben eltérőnek tűnik, hogy a lényegében azonos minőségi és teljesítési feltételekhez, az azonos felhasználási cél mellett az árban jelentős különbség mutatkozik. Nem csak arról van szó, hogy az ár a felperes által csatolt adatok szerint is nem egy 10-15%-os elfogadható, hanem mintegy 1,5-szeres eltérést mutatnak, hanem főként az a tény korlátozza a helyettesíthetőséget, hogy az egyszeri átállási költségek a fogyasztó részéről magasak; amelynek tükrében komoly és tartós árelőnnyel kéne rendelkeznie a kistartályos PB gázszolgáltatásnak, ahhoz, hogy a fogyasztók az átállást egyáltalán reálisan megfontolhassák. Ezzel szemben a felperes által bemutatott adatok azt tükrözték, hogy árelőny a felperesi szolgáltatás oldalán van.

Mivel felperes az egyedüli szereplője a fentiek alapján a - perbeli PB gázszolgáltatás piacának /Tpvt. 22: §. (2) c.)/, továbbá nem vitatottan jelentős gazdasági erejűnek tekinthető a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztókhoz mérten /Tpvt. 22. §. (2) c.)/, a kínálati helyettesíthetőség kapcsán kifejtettek pedig a Tpvt. 22. §. (2) bek .a.) pontja vonatkozásában is relevánsak, ezért versenytársak hiányában fogalmilag függetlenül folytathatja tevékenységét a piac „többi résztvevőjétől”, továbbá érdemben nem kell tekintettel lennie vevőinek magatartására sem. Mindezért a gazdasági erőfölény fennállta minden további megfontolás nélkül megállapítható, az a Tpvt.22. §.-ában foglaltak alapján nyilvánvaló.

A bíróság elfogadhatónak találta ugyanakkor felperes azon érvelését, hogy felperes erőfölényes helyzete csak akkor állapítható meg az irányadó versenyjogi gyakorlat alapján, ha fogyasztói (vevői) már-a vele való szerződéskötéskor is ki voltak szolgáltatva ennek a gazdasági erőfölénynek, mert ha a szerződés alatt alakult ki az erőfölény, akkor a még nem erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás vevők által elfogadott általános szerződési feltételei önmagukban fogalmilag nem lehetnek a vevőkre kényszerítettnek tekinthetők.

A bíróság ugyanakkor alperes álláspontját osztotta abban, hogy az érintett önkormányzatok általi PB-gázszolgáltatás bevezetéséről szóló döntéstől kezdve állt fenn a gazdasági erőfölény, mert innentől kezdve a fogyasztó már csak arról dönthetett, hogy a szolgáltatást igénybe veszi-e avagy nem. Az a körülmény, hogy az érintett falvak lakossága falugyűlésen megbeszélte azt, hogy kéri-e a felperesi gázszolgáltatás bevezetését, nem jelenti azt, hogy

egyben a fogyasztók az ÁSZF ismeretében a konkrét fogyasztói szerződések megkötéséről is döntöttek volna. Ezért a felperes gazdasági erőfölénye a fogyasztókkal való szerződések megkötésekor már fennállt.

Mindezért a felperesi vitatást döntő részben kitevő felperesi kereseti érvelések alaptalanok voltak.

A bíróság egyetértett a felekkel abban, hogy az alperesi határozat rendelkező része és az indokolása eltért a visszaélészerű magatartás mibenlétében. A határozatban rendelkező része csak az azonnali és egyoldalú díjmódosításra vonatkozó szerződési kikötést minősítette visszaélésnek, míg az indokolás azt is, hogy az ÁSZF nem tartalmazott arra vonatkozó rendelkezést, hogy a fogyasztót az el nem fogadott díjemelés esetén milyen jog illeti meg, utalt arra, hogy a csúszó árklauzula alkalmazása lenne megfelelő, valamint visszaélés volt az is, hogy felperes saját ÁSZF-jét sem tartotta be, amikor az értesítés csak 2003. október 1-je után került kézbesítésre.

Ugyanakkor a felperes nem kérte a határozat hatályon kívül helyezését és új eljárásra kötelezését ebben a körben - nyilván azért, mert a rendelkező rész enyhébb volt, mint az indokolás - hanem csak abban a körben érvelt, hogy az előírt kötelezettséget már a versenyfelügyelete eljárás alatt teljesítette azzal, hogy 15 napos határidőt írt elő a díjmódosítás életbeléptetésére és ezért a jövőre néző jogsértéstől való eltiltásnak már nem volt jogi alapja. A bíróság ezért a rendelkező rész és az indokolás eltéréseire tekintettel jogszabálysértést nem állapíthatott meg, és nem helyezhette hatályon kívül erre tekintettel a határozatot. Ebből következik az is, hogy felperes azon érvelése sem lehetett alapos, hogy önmagában az azonnali díjmódosítás lehetősége nem visszaélés a gazdasági erőfölénnyel, mert ez szokásos gyakorlat hasonló termékeknél, például a benzinnél, hiszen a visszaélést egy az indokolásban kifejtett összetettebb tényállás jelentette, amelynek orvoslására az alperes végső soron csak a díjmódosítás azonnaliságának megszüntetését tartotta megfelelőnek.

A bíróság megállapította jövőre néző eltiltás körében; hogy az alperesi határozat ezen rendelkezését külön nem indokolta meg, így a határozatból nem derült ki, hogy e rendelkezésnek mi volt a jogszabályi alapja. Az alperes a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a felperes által eszközölt módosítás megfelel a határozatban foglaltaknak és ez valóban megtörtént (3-as jkv. 3 oldal alja, 4 oldal teteje)

A bíróság erre az elismerésre figyelemmel nem tartotta szükségesnek a határozat hatályon kívül helyezését az indokolás hiányára figyelemmel, hanem a felek ténybelileg egyező előadása alapján megállapította, hogy nem volt jogi alapja a jövőre néző eltiltásnak, ezért a bíróság e körben a Pp. 339. §. (2) bek q.) pontja és Tpv. 83. § (4) bekezdése alapján megváltoztatta.

A felperes - egy az ügy érdeme szempontjából csekély súlyú kérdés kivételével - túlnyomórészt elvesztés lett, ezért a bíróság őt kötelezte a perköltség viselésére a Pp. 78. §. (1) bekezdése alapján, melynek mértékét a részbeni pernyertességre is figyelemmel a 3/2003 IM rendelet 3.§. (3) és (6) bekezdése alapján állapította meg; a bíróság az illetékről pedig az Itv. 43. §. (3) bek: és 6/1986. (VI.26) IM rendelet 13. §. (2) bekezdése alapján döntött.

Budapest, 2006. évi október hó 31. napján

Jogerős: 2006. december 15.